

PRZEPROWADZENIE NAGŁYCH DZIAŁAŃ ŚLED CZYCH W BADANIU ZBRODNI POPEŁNIONYCH W INSTYTUCJACH ODBYWANIA KARY NA UKRAINIE

Na podstawie uogólnionych przepisów sporządzonych przez wiodących fachowców z kryminalistyki w zakresie nagłych działań śledczych przeprowadzanych w badaniu zbrodni popełnionych w miejscach pozbawienia wolności, autor uzasadnia propozycje dotyczące wykorzystywania w taktyce kryminalistycznej nagłych działań śledczych w celu pomyślnego wykrycia, fiksacji oraz wykrycia śladów zbrodni, popełnionych w instytucjach odbywania kary na Ukrainie.

Słowa kluczowe: przestępstwo, ślady, śledztwo, działania śledcze, instytucja odbywania kary.

HISTORICAL ASPECTS OF THE INVESTIGATIVE ACTIONS IN THE INVESTIGATION OF CRIMES COMMITTED IN PENAL INSTITUTIONS OF UKRAINE

On the basis of generalizing the provisions of the leading experts in criminalistics pertaining to the content of the urgent investigative acts, which are conducted during investigating crimes committed in the places of confinement, the author grounds the recommendations concerning using in the criminalistic tactics the urgent investigative acts with the aim of successful revealing, fixing and seizing evidence of criminal acts, that are committed in the establishments of enforcing sentences.

Keywords: crime, evidence, investigation, investigative acts, establishments of enforcing sentences.

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ПРОВАДЖЕННЯ СЛІДЧИХ ДІЙ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ УКРАЇНИ

На підставі узагальнення положень, висунутих провідними фахівцями з криміналістики щодо змісту слідчих дій, які проводяться при розслідуванні злочинів, вчинених у місцях позбавлення волі, автор обґрунтовує пропозиції щодо використання у криміналістичній тактиці слідчих дій з метою успішного виявлення, фіксації та вилучення слідів злочинів, що вчиняються в установах виконання покарань.

Ключові слова: злочин, сліди, розслідування, слідчі дії, установи виконання покарань.

Постановка проблеми. Про актуальність цієї теми свідчить, зокрема, той факт, що за даними судово-слідчої практики, щорічно засудженими вчиняється до 400 злочинів [1, с. 166], при цьому значна частина з них взагалі не реєструється, тобто залишається латентною. На наш погляд, саме однією з причин такого стану є неналежне проведення невідкладних слідчих дій при розслідуванні злочинів, вчинених в установах виконання покарань (УВП), та низький рівень агентурно оперативного забезпечення цього процесу. Негативно на процес розслідування такої категорії кримінальних справ впливає і відсутність однозначного тлумачення термінів «невідкладні слідчі дії» та «невідкладні оперативно-розшукові заходи».

Стан дослідження. У науковій літературі ця проблема стала постійним об'єктом або предметом вивчення. Їй присвячено чимало публікацій як вітчизняних (О.Я. Дубинський, В.С. Зеленецький, О.Г. Колб, Є.Д. Лукянчиков, В.М. Тertiшник, Ю.І.

Oleh Batiuk

*doktor nauk prawnych,
docent,
ekspert projektów
naukowych i
międzynarodowych
Instytut Rozwoju
Naukowego
Lubelskiego Parku
Naukowo -
Technologicznego
(m. Lublin, Polska)*

Шостак та ін.), так і зарубіжних учених (Ю.М. Белозеров, М.М. Гапанович, Н.Ю. Кузнєцова, В.М. Яшин). Проте у контексті, що стосується певної специфіки боротьби зі злочинністю у місцях позбавлення волі, ця тематика розроблена недостатньо. Зокрема, досі не визначено на законодавчому рівні зміст терміну «слідчі дії в УВП», який вживається як в теорії, так і на практиці і в залежності від суб'єкта застосування розуміється неоднозначно. А саме на цей аспект слід звернути особливу увагу.

Мета дослідження полягає у обґрунтуванні пропозицій ефективного використання у криміналістичній тактиці невідкладних слідчих дій з метою успішного виявлення, фіксації та вилучення слідів злочинів, що вчиняються у місцях позбавлення волі в Україні.

Виклад основних положень. Для того, щоб з'ясувати об'єктивну природу поняття «невідкладні слідчі дії», важливо звернутися до історичних джерел його походження і розвитку. Як показує аналіз наукових джерел, вперше на правовому рівні про невідкладні слідчі дії згадано ще у XVII ст., коли суддя став активним учасником кримінального процесу, а засобами доказування було затримання особи на «гарячому» (зокрема, викрадену річ було виявлено у підозрюваного у вчиненні злочину), загальний обшук, поголовне опитування більшості або меншості місцевих жителів, власне визнання вини (явка з повинною) і тісно пов'язані з нею тортури. Так, у 1716 р. у «Короткому відображенні процесів чи судових тяжб», що було додатком до «Військового статусу», вперше введено провадження, що тепер називається експертизою. У межах цієї слідчої дії вимагалось «визначати людей, які б тіло мертвого мали різати та достеменно визначати, яка причина смерті була» [2, с. 72].

Дослідження зводу законів Російської імперії 1832 р. свідчить, що збирання та записування в установленому порядку всіх доказів по справі здійснювалося шляхом проведення допитів, оглядів, експертиз, обшуків та виїмок у ході попереднього і формального слідства. Основні ж підходи до створення системи слідчих дій як упорядкованого погодженого та взаємообумовленого їх комплексу в тій частині України, що входила до склад Російської імперії та керувалася її законодавством, вперше були визначені у Статуті кримінального судочинства 1864 р. [3, с. 86–124]. Доцільно відзначити, що у цьому нормативно-правовому акті чи не вперше проявилися ознаки системності, а саме:

– початкові глави розділу «Про попереднє слідство» були присвячені не тільки загальним питанням, а й суб'єктам та умовам проведення слідчих дій, крім того, тут визначалася «сутність обов'язків і ступінь влади» судових слідчих, прокурорів та їх товаришів, формулювалися правила участі поліції у проведенні попереднього розслідування, до того ж законодавець з урахуванням ієрархічного підходу плавно знижував рівень загальності та визначав одиничні положення, в основному ті, що стосувалися окремих слідчих дій, закріплюючи таким чином їх системний характер;

– ознаки структурованості слідчих дій були зазначені і в розділі другого Статуту «Про попереднє розслідування» та в деяких главах, зокрема, в четвертій «Про дослідження події злочину», п'ятій «Про пред'явлення обвинуваченого слідству та для його допиту», сьомій «Про виклик і допит свідків», при цьому і поняття, і процесуальний режим проведення більшості слідчих дій теж мали належне правове забезпечення (закріплені в главі п'ятій);

– наявність внутрішньо організованої сукупності елементів як обов'язкової ознаки системи підтверджується тим, що перелік слідчих дій був складений в певній (логічно обґрунтованій) послідовності, яка відображала типовий хід розслідування по кримінальній справі; так, правова регламентація слідчих дій розпочиналася з огляду та освідування (відділення перше); відділення друге «Розшук предметів, що свідчать про наявність злочину, де йшлося про обшук і виїмку в будинку»; в главі п'ятій встановлювався порядок допиту обвинуваченого, а в главі сьомій – порядок допиту свідка; глава дев'ята визначала види протоколів слідчих дій; глава одинадцята – відповідальність поліцейських чинів і судових лікарів за слідчі дії, а дванадцята – порядок оскарження слідчих дій.

Щоправда, у статуті не було визначено вичерпного та необхідного переліку слідчих дій, включаючи і невідкладні, що стало для подальших аналогічних нормативно-правових актів «хронічною хворобою», породило та продовжує тривалі дискусії з цих питань серед вчених і у певній мірі негативно впливає на стан правозастосувальної практики [4, с. 35].

Суттєвих змін зазнало провадження слідчих дій в Росії після жовтневого перевороту 1917 р., коли було відмінено попередній порядок кримінального судочинства, у тому числі на Україні. Декретом про суд, прийнятому 22 листопада (5 грудня) 1917 р., розслідування злочинів було покладено на місцевих суддів. Для проведення попереднього

слідства по справах, які були підсудні революційним трибуналам, при губернських і міських радах створювались особливі слідчі комісії. У відповідності з «Положенням про народний суд РРФСР» 1920 р. попереднє розслідування проводилося народними слідчими [5, с. 17]. У той самий час на цій стадії міліції відводилася другорядна роль.

Слід відзначити, що не змінилося таке положення і після прийняття Кримінально-процесуальних кодексів (КПК) союзних республік у 1922 р., включаючи й Україну, хоча певні кроки щодо розвитку слідчих дій були здійснені. Зокрема, в КПК закріпили процесуальний порядок призначення та проведення експертизи, у тому числі комісійної та повторної [6, с. 69–70]. Разом з тим, законодавець необґрунтовано відніс до числа слідчих дій, спрямованих на збирання доказів, пред'явлення обвинувачення та пред'явлення обвинувального висновку. Так, КПК передбачав, що протоколи освідування складаються і підписуються особою, яка проводить цю слідчу дію. Крім того, усупереч логіці розслідування черговість слідчих дій була дана в тексті закону в такій послідовності: пред'явлення обвинувачення і допит обвинуваченого, допит свідків і експертів, обшук і виїмка, огляд і освідування.

Водночас слідчий отримав право не проводити попереднього розслідування або обмежуватися провадженням окремих слідчих дій.

На практиці це приводило до того, що слідчий фактично самоусувався від вчинення більшості слідчих дій і по суті виступав як оформлювач результатів діяльності оперативних служб, включаючи місця позбавлення волі, при очевидному домінуванні оперативно-розшукової діяльності над кримінально-процесуальною. Так, у п. 6 Інструкції по боротьбі з бандитизмом (таємно), затвердженої Міністром внутрішніх справ Української Народної Республіки 18 жовтня 1918 р., було зазначено, що «запідозрених у причетності до більшовизму піддавати негайному затриманню і поступати з ними відповідно тимчасового закону про надзвичайні заходи боротьби з бандитизмом» [7, с. 520]. Цей підзаконний нормативний акт, по суті, розв'язав руки для терору і свавілля.

Цікавим у зв'язку з цим є і п. 7 цієї Інструкції, де встановлювалося співвідношення негласних співробітників до об'єктів зовнішнього спостереження (один агент на 8 будинків і прилеглих будівель та один – на 10 будинків залежно від місцевих умов).

Питання про поняття і зміст невідкладних слідчих дій у кримінальному судочинстві вперше виникло у зв'язку з введенням у ст. 29 Основ кримінального судочинства Союзу РСР і союзних республік 1958 р. [8, с. 437–438]. У цьому нормативному акті, як і в КПК України 1960 р. [9], не було сформульовано визначення цього поняття. В обох випадках законодавець обмежився лише переліком невідкладних слідчих дій і деяких умов їх провадження. До них, зокрема, належали огляд, обшук, виїмка, освідування, затримання, допит підозрюваного, допит потерпілих і свідків (ст. 29 «Дізнання» Основ кримінального судочинства). Ця обставина стала основною причиною виникнення різного розуміння як у практичному, так і у теоретичному сенсі природи невідкладних слідчих дій. Як результат, у КПК України (1960 року) не було переліку невідкладних слідчих дій, а є лише посилання на цей термін у ст. 104 без його пояснення. У Главі 20. Слідчі (розшукові) дії нині діючого КПК України взагалі відсутній терміні невідкладні слідчі дії, як ми вважаємо досить правильно, проте на наш погляд, було б доцільно закріпити у положеннях чинного КПК України визначення «первинні» або «початкові».

У доктринальних джерелах до невідкладних слідчих дій пропонують віднести: допит, огляд, освідування, пред'явлення для впізнання, обшук, виїмку, зняття інформації з каналів зв'язку, призначення експертизи тощо [10, с. 447]. А в законодавстві введений ще один термін, що є дотичним до попереднього, – «невідкладні оперативно-розшукові заходи», який також не отримав так званого аутентичного тлумачення (роз'яснення правової норми, що дається органом, який її видав) [11, с. 413].

Ці та інші прогалини, що є у чинному кримінально-процесуальному законодавстві України, стають, як свідчать результати наукових досліджень, детермінантами злочинності у місцях позбавлення волі [12, с. 174–202] та вкрай негативно впливають на стан і рівень

профілактики злочинів в установах виконання покарань (УВП) на стадії готування та замаху (ст.ст. 14–15 КК України) – так званої попередньої злочинної діяльності [13, с. 234].

На наш погляд, саме в такому розумінні зміст заходів з протидії злочинності на цих стадіях співпадає з поняттям невідкладних оперативно-розшукових заходів, що мають спрямовуватися на виявлення ознак готування та замаху на вчинення злочину. Саме в умовах УВП зазначена діяльність має свою специфіку, що обумовлено особливостями кримінально-виконавчих відносин (нерівнозначне правове становище суб'єктів цих відносин, процес кримінально-виконавчого впливу не може бути цілком і повністю регламентований нормами права, реалізація цих правовідносин не допускає їх розриву в разі взаємного порушення обов'язків сторонами чи принаймні одного із суб'єктів тощо) [14, с. 31] та місцем вчинення злочину (як об'єктивної ознаки злочину). Останнє, зокрема, є визначальним у визначенні змісту життєдіяльності засуджених, які, з одного боку, мають (це витікає з їх правового статусу) виконувати законні вимоги адміністрації УВП, а з іншого, – жити за правилами співтовариства засуджених як у конкретному мікро-середовищі, так і за формальними вимогами злочинної «субкультури» [15, с. 44]. Таке двостатусне становище засуджених негативно позначається й на організації невідкладних слідчих дій та оперативно-розшукових заходів при проведенні розслідування вчинених злочинів у місцях позбавлення волі та детермінує відмінності цієї діяльності від тієї, що здійснюється за межами УВП (в умовах вільного суспільства).

Як показує практика, у таких умовах виникають складнощі у виявленні свідків, співучасників злочину та у закріпленні матеріальних доказів по справі (засобів і знарядь злочинів, їх місця, обстановки тощо). У зв'язку з цим актуальними та найбільш ефективними у таких ситуаціях стають невідкладні оперативно-розшукові заходи. З цього приводу В.І. Куклін пише: «...Незалежно від способу отримання тих чи інших даних про готування, замах чи вчинений злочин, вони ставлять нас перед необхідністю проведення відповідних заходів, а їх виконання переслідує мету отримання певного результату. Звідси видно, що отримання відомостей про злочин у результаті проведеної оперативної роботи, є умовою здійснення невідкладних слідчих дій з метою отримання будь-яких доказів, а отримання останніх, зрештою, і визначає завдання» [16, с. 13]. Отже, виходячи зі змісту тези про єдність завдань, які є характерними як для невідкладних слідчих дій, так і для невідкладних оперативно-розшукових заходів, можна говорити про єдність їх мети в умовах вчинення злочину в УВП, а саме: це є збирання вихідних даних про подію злочину, виявлення та закріплення його слідів тощо.

Проте, якщо при розслідуванні злочинів загальної спрямованості з нині існуючою позицією законодавця можна погодитися (про відсутність у законі чіткого переліку невідкладних слідчих дій), то здійснення такої діяльності у місцях позбавлення волі об'єктивно потребує не тільки їх правового закріплення, а й змістовного визначення. Саме такий висновок витікає з аналізу історичного генезису зазначених понять і практики діяльності правоохоронних органів та оперативних апаратів місць позбавлення волі.

На підставі вивчення теоретичних джерел, можна запропонувати наступне визначення поняття «невідкладні слідчі дії»: це – особлива форма процесуальної діяльності, що здійснюється слідчим, прокурором, слідчим суддею чи судом у випадках, передбачених законом, з моменту офіційного отримання повідомлення про злочин і до моменту передачі кримінальної справи слідчому та спрямована на виявлення і фіксацію слідів злочину, а також доказів, що вимагають негайного вилучення, дослідження та закріплення процесуальними формами і засобами.

Таким чином, системними елементами, що становлять зміст цього поняття, є:

– форма процесуальної, а не будь-якої іншої діяльності, що здійснюється уповноваженими органами держави та їх службовими особами; при цьому процесуальною слід вважати лише таку діяльність, що передбачена КПК України;

– винятковий перелік уповноважених органів на здійснення процесуальної діяльності є ті, що зазначені в положеннях КПК України [17], та у п. 1 постанови Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 5 «Про судову практику в справах про хабарництво» [18, с. 235–236] – це особи, які постійно чи тимчасово здійснюють функції представництва влади (у цьому випадку – виконавчої);

– умови обов'язкового прийняття заяв і повідомлень про злочини (тобто їх офіційної оцінки) і порядок їх розгляду визначені у ст. 214 КПК та відомчих нормативно-правових

актах органів дізнання з питань обліково-реєстраційної дисципліни (зокрема, наказ Наказ Міністерства юстиції України 23.07.2013 № 1475/5 «Порядок розгляду звернень громадян у Державній кримінально-виконавчій службі України» [19]).

- поняття злочину та його ознаки, визначені у ч. 1 ст. 1 КК України;
- поняття доказів, дані у ст. 84 КПК України («...в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню.»);
- слід (у буквальному значенні), те, що залишилося після чого-небудь, є ознакою чогось, свідчить про щось; наслідок чієїсь діяльності, якої-небудь події, т. ін.

В теорії криміналістики визначено, що сліди злочину – це дані про подію злочину та особу злочинця, що зобов'язані виявляти та фіксувати слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд (ст. 91 КПК «Обставини, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні»). Ці дані встановлюються показаннями свідка, потерпілого, обвинуваченого, висновком експерта, речовими доказами, протоколами слідчих і судових дій, протоколами з відповідними додатками, складеними уповноваженими органами за результатами оперативно-розшукових заходів та іншими документами. До речі, криміналістичними засобами виявлення та фіксації слідів злочинів є: різноманітні пошукові засоби (наприклад, металопрошукач, прилади для пошуку трупів, щупи, т. ін.); апаратура для фіксування ходу та результатів слідчих дій і засоби оргтехніки (фотоапарат, комп'ютер, диктофон, т. ін.); речовини і матеріали, за допомогою яких можна фіксувати сліди злочину (селікон, гіпс, парафін, хімічні реактиви, т. ін.) [20, с. 76]. Натомість процесуальними формами є: дізнання, досудове слідство та судовий розгляд справи, а процесуальними засобами: постанови (ухвали), протоколи слідчих та судових дій.

На наш погляд, тільки за наявності усіх перерахованих елементів невідкладні слідчі дії матимуть належний змістовний характер. Водночас, важливо у цьому ж контексті визначитися і з поняттям «невідкладні оперативно-розшукові заходи», що є складовою частиною поняття «невідкладні слідчі дії».

Враховуючи те, що на законодавчому рівні це поняття не визначене на підставі аналізу доктринальних джерел можна запропонувати дефініцію такого змісту: «Це система гласних і негласних слідчих (розшукових) дій, що здійснюється слідчим, прокурором, слідчим суддею чи судом у відповідності з вимогами нормативно-правових актів, КПК України, з метою виявлення та фіксації слідів злочину та інших доказів, результати якої легалізовані у встановленому процесуальному порядку».

Висновки. Отже, при чинній правовій базі повною мірою ліквідувати зазначені вище проблеми, що виникають при розкритті злочинів у місцях позбавлення волі, не можна. Для поліпшення ситуації потрібно принаймні здійснити ряд новацій: по-перше, внести зміни та доповнення до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», а саме доповнити ст. 1 ч. 2 такого змісту: «Оперативно-розшукова діяльність здійснюється, крім цього, з метою забезпечення розкриття злочинів по дорученню слідчого щодо проведення слідчих та розшукових заходів»; доповнити ст. 6 Закону «Про оперативно-розшукову діяльність» такою підставою для проведення оперативно-розшукової діяльності, як виконання доручень слідчого щодо проведення слідчих та розшукових дій у порядку КПК України, такими ж нормами доповнити відомчі нормативні акти Державної кримінально-виконавчої служби України з питань оперативно-розшукової діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Колб О.Г. Організація індивідуального запобігання злочинам у кримінально-виконавчій установі: монографія / О.Г. Колб. – Луцьк: РВВ «Вежа», 2007. – 513 с.
2. Семенцов В.А. Система следственных действий России: история и современность / В.А. Семенцов // Вестник Омского государственного университета. – 2005. – № 3. – С. 71–76.
3. Устав Уголовного судопроизводства 1864 г.: сб. норм, актов / сост. В.А. Панюшкин, В.В. Ячевский. – Воронеж, 1997. – 337 с.
4. Сорокина Ю. Предварительное следствие: история и современность / Ю. Сорокина // Советская юстиция. – 1992. – № 9–10. – С. 34–38.

5. Смыкалин А. Судебная реформа 1922 года / А. Смыкалин // Российская юстиция. – 2002. – № 4. – С. 16–20.
6. Черненко А.П. Кримінально-процесуальна регламентація слідчих дій: монографія / А.П. Черненко. – Дніпропетровськ, 2005. – 216 с.
7. Анталогія сиску: в 14 т. / відп. ред. Ю.І. Римаренко, В.І. Куширець; упоряд. Ю.І. Римаренко та ін. – К.: Знання України, 2005. – Т. 1. Документи та матеріали з кримінального сиску (1397–1918). – 596 с.
8. Об утверждении Основ уголовного судопроизводства Союза ССР и союзных республик: Закон от 25 декабря 1958 г. // Основы законодательства Союза ССР и союзных республик. – М.: Юрид. лит., 1987. – С. 437–462.
9. Див.: Відомості Верховної Ради. – 1961. – № 2. – С. 15.
10. Тертишник В.М. Науково-практичний коментар до Кримінально-процесуального кодексу України / В.М. Тертишник. – К.: А.С.К., 2002. – 1056 с.
11. Кельман М.С. Загальна теорія держави та права: підручник / М.С. Кельман, О.Г. Мурашин, Н.М. Хома. – Львів: Новий світ – 2000, 2003. – 584 с.
12. Колб О.Г. Запобігання злочинності в місцях позбавлення волі: навч. посібник / О.Г. Колб та ін. – Луцьк: РВВ «Вежа», 2005. – 494 с.
13. Коржанський М.Й. Уголовное право України. Частина загальна: курс лекцій / М.Й. Коржанський. – К.: Наукова думка; Українська видавнича група, 1996. – 336 с.
14. Кримінально-виконавче право України. Загальна та Особлива частини: навч. посібник / за заг. ред. О.М. Джужи. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 446 с.
15. Хохряков Г.Ф. Формирование правосознания у осужденных: учеб. пособие / Г.Ф. Хохряков – М.: ВНИИ МВД СССР, 1985. – 188 с.
16. Куклин В.Й. Неотложные следственные действия / В.Й. Куклин. – Казань, 1967. – 87 с.
17. Кримінальний процесуальний кодекс України. – К.: Велес, 2012. – 168 с.
18. Див.: Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах. – [2-ге вид., змін. і доп.]. – К.: Видавничий дім «Скіф», 2007. – С. 235–243.
19. Наказ Міністерства юстиції України 23.07.2013 № 1475/5 «Порядок розгляду звернень громадян у Державній кримінально-виконавчій службі України» Див.: Офіційний вісник України. від 13.08.2013 2013 р., № 59, стор. 229, стаття 2129.
20. Король В.В. Кримінальний процес України. Особлива частина: на-вч. посібник / В.В. Король. – Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ Прикарпатського нац. ун-ту ім. Василя Стефаника, 2007. – 596 с.
21. Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 34. – Ст. 355.

HISTORICAL ASPECTS OF THE INVESTIGATIVE ACTIONS IN THE INVESTIGATION OF CRIMES COMMITTED IN PENAL INSTITUTIONS OF UKRAINE

O. BATIUK

Statement of the problem. The relevance of this theme is evidenced, in particular, the fact that according to the judicial-investigative practice, is made each year to 400 convicts of crimes [1, p. 166], a large part of them do not registered, that is still latent. In our opinion, it is one of the reasons for this is improper conduct urgent investigative actions in the investigation of crimes committed in establishments of execution of punishments (UIN), and low level intelligence operational support that process. Negatively on the process of investigation of this category of criminal cases affected by the lack of an unambiguous interpretation of the terms "urgent investigative actions" and "urgent operational-search activities".

The state of research. In scientific literature this problem has become a permanent object or subject of study. She devoted many publications both domestic (V. J. Dubinsky, V.S. Zelenetsky, A. G. Kolb, E.D. Lukyanchikov, V. M. Tertyshnikov, Y. I. Shostak and others) and foreign scientists (J. M. Belozarov, M. Gapanovich, N. Yu. Kuznetsova, V. M. Yashin). However, in the context that relates to a specific crime in places of deprivation of liberty, this theme is not sufficiently developed. In particular, it is still not defined at the legislative level the content of the term "investigations in the Department of internal policy", which is used both in

theory and in practice, and depending on the subject of the application is understood ambiguously. Namely, this aspect should be paid particular attention.

The purpose of the study is to rationale for the proposals the effective use of forensic tactics of urgent investigative actions for the purpose of successful detection, fixing and withdrawal of traces of crimes committed in places of imprisonment in Ukraine.

Summary of the main provisions. In order to find out the objective nature of the concept of "urgent investigative actions", it is important to contact the prehistoric sources of its origin and development. As shows the analysis of scientific sources, first at the legal level, the urgent investigative actions mentioned in the XVII century., when the judge became an active participant in the criminal process, a means of proof was the detention of a person on the "hot" (in particular, the stolen thing was discovered in the suspect committing the crime), General search a General survey of the majority or minority of local residents, a private admission of guilt (confession) and the closely related torture. So, in 1716. "Brief reflection of the processes or litigation," which was a "Military status", introduced the production of what is now called expertise. In the framework of this investigative action was required "to identify people who would be dead had to cut and accurately determine the cause of death was" [2, p. 72].

The study of the laws of the Russian Empire of 1832 shows that the collecting and recording in the prescribed manner of all the evidence in the case was carried out by conducting interviews, inspections, examinations, searches and seizures during the preliminary and formal investigation. The main approaches to the creation of the system of investigative actions as a coherent and orderly *vzaimoobuslovlennykh* their complex in that part of Ukraine, which was part of the Russian Empire and was guided by its legislation, was first defined in the Charter of criminal proceedings of 1864 [3, p. 86-124]. It should be noted that this legal act for the first time showed signs of consistency, namely:

– the initial Chapter of the Chapter "preliminary investigation" was devoted not only to General issues but also the subjects and conditions of the investigation and determined "the nature of duties and degree of power of judicial investigators, prosecutors, and their comrades, formulated rules of engagement of the police in preliminary investigation, moreover, the legislator considering the hierarchical approach gradually reduced the level of universality and determined individual provisions, in particular those that concern the individual investigative actions, thus assuring them of systemic nature;

– signs of structure of investigative actions was provided in the second section of the Charter "preliminary investigation" and in some chapters, in particular, in the fourth "About the study of crime event", five "On presentation of the accused to the investigation and interrogation", the seventh "call and examine witnesses", while the concept and the procedural regime for the conduct of the majority of investigative actions also had appropriate legal provision (enshrined in Chapter five);

– the presence of an internally organized set of elements as a mandatory feature of the system is confirmed by the fact that the list of investigative actions was made in a certain (logical) sequence that reflects a typical course of the investigation in the criminal case; thus, legal regulation of the investigative actions were started with the inspection and examination (first division); division two "Search of objects testifying to the existence of a crime where it was told about the search and seizure in the house"; in Chapter five established the order of the interrogation of the accused, and Chapter the seventh – the order of interrogation of a witness; Chapter nine determined the types of records of investigative actions; Chapter eleven – the liability of police officers and forensic pathologists in their investigations, and twelfth – appeal investigation.

However, the Statute has not been defined and an exhaustive list of necessary investigative actions, including emergency, which was further similar normative legal acts "chronic disease" had created and continued a lengthy discussion on these issues among scientists and to a certain extent, adversely affect the law enforcement practices as [4, p. 35].

Has undergone significant changes in the performance of investigative actions in Russia after the October revolution of 1917, when it was canceled the previous procedure of criminal proceedings, including in Ukraine. The decree of the court, adopted on November 22 (December 5), 1917, the investigation of crimes was the responsibility of the local judges. To conduct a preliminary

the investigations that were under the jurisdiction of the revolutionary tribunals at provincial and city councils created a special investigative Commission. In accordance with the "regulations on the people's court of the RSFSR" of 1920, a preliminary investigation was conducted by the national investigators [5, p. 17]. At the same time, at this stage, the police was given a secondary role.

It should be noted that not changed this position after the adoption of the Criminal procedure code (CPC) of the Union republics in 1922, including Ukraine, although certain steps in the development of investigative actions were carried out. In particular, the CPC has secured the procedural order of appointment and examination, including the Commission and re [6, p. 69-70]. However, the legislator wrongly attributed to the number of investigative actions directed PA for the gathering of evidence, arraignment, and indictment. So, the criminal procedure code provides that inspection reports shall be prepared and signed by the person conducting this investigative action. In addition, contrary to the logic of the investigation, the sequence of investigative actions was given in the text of the law in the following order: the arraignment and interrogation of the accused, examination of witnesses and experts, search and seizure, inspection and examination.

At the same time the investigator received the right not to conduct preliminary investigations or be limited to conducting individual investigations.

In practice, this meant that the investigator actually samosas from making the most of investigative actions and in fact acted as the designer of the results of operations operational services, including places of deprivation of liberty, the apparent dominance of operational-investigative activities on the criminal procedure. Thus, in p. 6 Instructions for the crime (secretly) approved by the Minister of internal Affairs of the Ukrainian people's Republic 18 October 1918, it was noted that "suspected of involvement in Bolshevism be subjected to immediate arrest and deal with them accordingly, the temporary law on emergency measures to combat gang violence" [7, 520]. This by-law regulation, in fact, unleashed terror and tyranny.

Interesting in this regard, there are section 7 of this Manual, where you set the ratio of undercover agents to the objects of external observation (one agent for 8 houses and adjacent buildings and one to 10 houses, depending on local conditions).

Question about the concept and content of the urgent investigative actions in criminal proceedings first arose with the introduction in article 29 principles of criminal procedure of the USSR and Union republics of 1958, [8, p. 437-438]. In that act, as in the criminal procedure code 1960 [9], was not formulated definition of this concept. In both cases, the legislator has confined himself to a list of urgent investigative actions and certain conditions of their spending. These include, in particular, belonged to inspection, search, seizure, examination, detention, interrogation of suspects, interrogation of victims and witnesses (art. 29 "Inquiry" principles of criminal procedure). This circumstance became the main reason of occurrence of various understanding in both practical and theoretical sense of the nature of urgent investigative actions. As a result, the CPC of Ukraine (1960), there was no list of urgent investigative actions, but only references to this term in article 104 without explanation. Chapter 20. Investigators (investigative) actions of the current criminal procedure code of Ukraine is absent the period of urgent investigative actions, as we believe it is correct, however, in our view, it would be appropriate to consolidate the provisions of the current criminal procedure code of Ukraine the definition of "primary" or "initial".

In doctrinal sources to urgent investigative actions are offered to include: interrogation, inspection, examination, presentation for identification, search, seizure, removal of information from channels of communication, examination, etc [10, p. 447]. And the law introduced another term that is tangential to the previous "urgent operational-search activities", which did not receive the so-called authentic interpretation (explanation of a legal norm, which is given by the authority which issued it) [11, p.413].

These and other gaps that exist in the current criminal procedure legislation of Ukraine, be, as evidenced by the research results, determinants of crime in places of deprivation of liberty [12, p. 174-202] and negatively affect the status and level of crime prevention in the institutions of execution of punishments (UIN) at the stage of preparation and attempt (articles 14-15 of the criminal code) – the so-called pre-criminal activity [13, p. 234].

In our opinion, this is the way the contents of action to combat crime at these stages coincides with the notion of immediate operative-investigative activities that should be directed at identification of signs of preparation and attempt to commit a crime. In terms of DIP of these

activities has its own specifics, due to the peculiarities of criminal-Executive relations (unequal legal position of subjects of these relations, the process of penal action cannot be entirely regulated by the law, the implementation of these relations does not allow their separation in the event of mutual breach of duty by the parties or at least one of the entities, etc) [14, p. 31] and the scene of the crime (as an objective sign of a crime). The latter, in particular, is crucial in determining the content of life convicts, who, on the one hand, we have (this follows from their legal status) to comply with the lawful demands of the administration of the ITA, and with another – to live by the rules of the community convicted in the specific micro-environment, and the formal requirements of a criminal "subculture" [15, p. 44]. This dostatocne the situation of prisoners has a negative effect on the organization of the urgent investigative actions and operational-investigative activities in the investigation of the crimes committed in places of imprisonment and determines the differences of this activity from one that is performed outside the ITU (in a free society).

As practice shows, in such conditions it is difficulty in tracing witnesses, accomplices in the crime and in securing material evidence in the case (means and instrumentalities of crimes, their locations, situation, etc.). In this regard, the relevant and most effective in such situations become urgent investigative measures. For this reason, V. I., Kuklin writes: "...Regardless of the method of receiving any information about the preparation, attempt or committed a crime, they put us before necessity of carrying out relevant activities, and aims to produce a specific result. This shows that obtain information about a crime as a result of operational work, is a prerequisite for the implementation of urgent investigative actions with the purpose of obtaining any evidence, and obtaining the latter, eventually, and defines the tasks" [16, p. 13]. Therefore, based on the content of the thesis of the unity of tasks that are typical for urgent investigative actions and urgent investigative measures, it is possible to speak about the unity of their objectives in terms of the crime in ITU, namely, the collection of baseline data on the occurrence of the crime, detecting and securing traces and the like.

However, if in the investigation of crimes of General direction at the present position of the legislator can agree (about the absence in the law a clear list of urgent investigative actions), the implementation of such activities in places of deprivation of liberty objectively requires not only their legal status but also substantive definitions. This conclusion follows from the analysis of the historical Genesis of these concepts and practices of law enforcement and operational units of the prison.

On the basis of theoretical sources, it is possible to offer following definition of "urgent investigative actions": this is a special form of the procedural activities carried out by the investigator, public Prosecutor, investigating judge or court in cases provided by law, from the date of receipt of the communication about the crime to the time of transfer the criminal case to the investigator and is aimed at identifying and fixing traces of a crime, and evidence, demanding the immediate withdrawal, of research and consolidation of procedural forms and means.

Thus, the system elements of the content of this concept are:

– a form of procedural, and not any other activity, is carried out by authorized state bodies and their officials; this procedure should be considered only such activity that is provided by the criminal procedure code of Ukraine;

exclusive list of authorities for the implementation of remedial activities are those specified in the provisions of the criminal procedure code of Ukraine [17], and in clause 1 of the resolution of Plenum of the Supreme Court of Ukraine of 26 April 2002 № 5 "On judicial practice in cases on bribery" [18, pp. 235-236] is a person that permanently or temporarily perform the functions of representatives of power (in this case the Executive);

– condition mandatory adoption of statements and messages on crimes (i.e. formal evaluation) and the procedure for their consideration are defined in article 214 of the criminal procedure code and departmental normative legal acts of bodies of inquiry on matters of registration and registration discipline (in particular, the order the order of the Ministry of justice of Ukraine 23.07.2013 № 1475/5 "Order of consideration of references of citizens in State criminal-Executive service of Ukraine" [19]).

– the concept of crime and its characteristics are defined in part 1 of article 1 of the criminal code of Ukraine;

– the concept of evidence given in article 84 of the criminal procedure code of Ukraine ("...in criminal proceedings are the actual data obtained in accordance with this Code, on the

basis of which the investigator, Prosecutor, investigating judge and court establish the presence or absence of the facts and circumstances of importance for criminal proceedings and subject to proof.");

– should be (literally) what was left after someone of something, is a sign of something, indicative of something; the result of someone's activities, any event, etc.

In theory, forensics determined that the traces of the crime – data on the crime and the offender, are required to identify and record the investigator, Prosecutor, investigative judge and the court (article 91 of the criminal procedure code, "the Circumstances to be proven in criminal proceedings"). These data are established by the testimony of a witness, victim, accused, expert, material evidence, protocols of investigative and judicial actions, protocols with corresponding applications executed by authorised bodies according to the results of operatively-search actions and other documents. By the way, crime detection and fixing traces of a crime are: a variety of search tools (for example, the detector devices to search for bodies, probes, etc.); instrument for recording the progress and results of investigations and office equipment (camera, computer, recorder, etc.); substances and materials with which you can capture the traces of the crime (selcon, gypsum, paraffin, chemicals, etc.) [20, p. 76]. But procedural forms are: inquiry, pretrial investigation and judicial proceedings, and the procedural means: resolutions, protocols of investigative and judicial actions.

In our view, only if all the following elements of the urgent investigative actions will have a proper substantive. At the same time, it is important in this context to define the term "urgent operational-search activities", which is an integral part of the concept of "urgent investigative actions".

Given the fact that at the legislative level the concept was defined based on the analysis of doctrinal sources, it is possible to offer a definition to the following: "It is a system of overt and covert investigative (search) actions is carried out by the investigator, public Prosecutor, investigating judge or court in accordance with the requirements of normative-legal acts, code of criminal procedure, with the aim of locating and fixing traces of a crime and other evidence, the results of which are legalized in the established procedure".

Conclusions. Therefore, under the current legal framework to fully eliminate the above problems encountered in solving crimes in places of deprivation of liberty impossible. To improve the situation must at least make a number of innovations: first, to make changes and additions to the Law of Ukraine "On operational-investigative activities", namely to complement part 2 of article 1 as follows: "Operational-investigative activity is carried out, in addition, to ensure disclosure of crimes on behalf of the investigator to conduct investigative and search activities"; to Supplement article 6 of the Law "About operatively-search activity" operatively-search activity as the execution of instructions for the investigator to conduct investigative and search actions in the order code of criminal procedure, the same rules to Supplement departmental regulations of the State criminal-Executive service of Ukraine on operative-investigative activities.

REFERENCES:

1. Kolb O.G. Organizaciya individualnogo zapobigannya zlochynam u kryminalno-vykonavchij ustanovi: monografiya / O.G. Kolb. – Luczk: RVV «Vezha», 2007. – 513 s.
2. Semenczov V.A. Systema sledstvennix dejstvyj Rossyy: ystoriya y sovremennost / V.A. Semenczov // Vestnyk Omskogo gosudarstvennogo unyver- syteta. – 2005. – № 3. – S. 71–76.
3. Ustav Ugolovnogo sudoproizvodstva 1864 g.: sb. norm, aktov / sost. V.A. Panyushkyn, V.V. Yachevskiy. – Voronezh, 1997. – 337 s.
4. Sorokyna Yu. Predvartelnoe sledstvie: ystoriya y sovremennost / Yu. Sorokyna // Sovetskaya yustycyya. – 1992. – № 9–10. – S. 34–38.
5. Smikalyn A. Sudebnaya reforma 1922 goda / A. Smikalyn // Rosyjskaya yustycyya. – 2002. – № 4. – S. 16–20.
6. Chernenko A.P. Kryminalno-procesualna reglamentaciya slidchyx dij: monografiya / A.P. Chernenko. – Dnipropetrovsk, 2005. – 216 s.
7. Antalogiya sysku: v 14 t. / vidp. red. Yu.I. Rymarenko, V.I. Kushyrecz; uporyad. Yu.I. Rymarenko ta in. – K.: Znannya Ukrayiny, 2005. – T. 1. Dokumenty ta materialy z kryminalnogo sysku (1397–1918). – 596 s.

8. Ob utverzhdenyy Osnov ugolovnogo sudoproizvodstva Soyuza SSR y soyuznix respublik: Zakon ot 25 dekabrya 1958 g. // Osnovi zakonodatelstva Soyuza SSR y soyuznix respublik. – M.: Yuryd. lyt., 1987. – S. 437–462.
9. Vidomosti Verxovnoyi Rady. – 1961. – № 2. – S. 15.
10. Tertyshnyk V.M. Naukovo-praktychnyj komentar do Kryminalno-procesualnogo kodeksu Ukrayiny / V.M. Tertyshnyk. – K.: A.S.K., 2002. – 1056 s.
11. Kelman M.S. Zagalna teoriya derzhavy ta prava: pidruchnyk / M.S. Kelman, O.G. Murashyn, N.M. Xoma. – Lviv: Novyj svit – 2000, 2003. – 584 s.
12. Kolb O.G. Zapobigannya zlochynnosti v miscyax pozbavlennya voli: navch. posibnyk / O.G. Kolb ta in. – Luczk: RVV «Vezha», 2005. – 494 s.
13. Korzhanskyj M.J. Ugolovnoe pravo Ukrayiny. Chastyna zagalna: kurs lekcij / M.J. Korzhanskyj. – K.: Naukova dumka; Ukrayinska vydavnycha grupa, 1996. – 336 s.
14. Kryminalno-vykonavche pravo Ukrayiny. Zagalna ta Osoblyva chastyny: navch. posibnyk / za zag. red. O.M. Dzhuzhy. – K.: Yurinkom Inter, 2002. – 446 s.
15. Xoxryakov G.F. Formyrovanye pravosoznannya u osuzhdennix: ucheb. posobye / G.F. Xoxryakov – M.: VNYY MVD SSSR, 1985. – 188 s.
16. Kuklyn V.J. Neotlozhnie sledstvennie dejstvyya / V.J. Kuklyn. – Kazan, 1967. – 87 s.
17. Kryminalnyj procesualnyj kodeks Ukrayiny. – K.: Veles, 2012. – 168 s.
18. Dyv.: Postanovy Plenumu Verxovnogo Sudu Ukrayiny u kryminalnyx spravax. – [2-ge vyd., zmin. i dop.]. – K.: Vydavnychyj dim «Skif», 2007. – S. 235–243.
19. Nakaz Ministerstva yustyciyi Ukrayiny 23.07.2013 № 1475/5 «Poryadok rozglyadu zvernenn gromadyan u Derzhavnij kryminalno-vykonavchij sluzhbi Ukrayiny» Dyv.: Oficijnyj visnyk Ukrayiny. vid 13.08.2013 2013 r., # 59, stor. 229, statyya 2129.
20. Korol V.V. Kryminalnyj proces Ukrayiny. Osoblyva chastyna: na-vch. posibnyk / V.V. Korol. – Ivano-Frankivsk: VDV CIT Prykarpatskogo nacz. un-tu im. Vasylya Stefanyka, 2007. – 596 s.
21. Vidomosti Verxovnoyi Rady Ukrayiny. – 1993. – # 34. – St. 355.